

aran

ATH DIA

Desembre deth 2008 - Numerò 31

PETIT COMERC

RENAUITS

OMORNI

A prumèra ora...

eth cafè

cuert o long, sol o damb lèit,
damb sucre o sacarina...

era informacion
damb **SEGRE**

4

Inurritegui
President dera
Associacion de
comerçants de
Bossòst

per Anna Geli

14

**Taulèrs
istorics**
Pògues botigues
sostien eth pas
deth temps

per A.Sàez

16

Petit comèrç
Era realitat des
pòbles petiti, a on
es botigues van
sus arròdes.

per Neus Martí

David contra Goliat

Er debat torne a èster sus era taula: quin papèr a de jogar eth petit comèrç en sègle XXI? Eth futur que non ei guaire alentador donques qu'era luta des botigues contra franquícies e granes superfícies non ei cap pariona. Mès i a ua causa a favor deth petit comèrç: eth tracte personau. Dilhèu per açò en plen sègle XXI, eth petit comèrç que n'a vist de toti es colors contunhe en tot gaudir de bona salut. Qui i a ath darrèr d'aguesti taulèrs? Aué coneisheram botiguèrs damb vocacion que, en quauque cas, pòrten tres generacions en tot aufrir es sòns productes a aranesi e toristes. Tanben coneisheram era realitat des pòbles a on es botigues van sus arròdes.

22

Hum
Era economia deth
Baish Aran se base
en comèrç damb
França

per Neus Martí

26

Eth manifest
Enes Pirinèus
volem decidir: eth
manifest deth 6 de
deseme

28

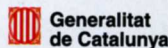
Torisme
Era Val d'Aran se
place en encastre
toristic
internacionau

Edite Diari Segre, S.L.U.
Depòsit Legau: L-1160-05.

President: Robert Serentill Utgés.
Director Executiu: Juan Cal Sánchez.
Coordine: Anna Sàez Mateu.
Maquetacion: Anna Barcala Sirvent.
Impression: Lerigraf SLU.

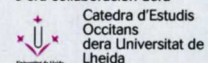
Damb eth supòrt dera
Generalitat de Catalonha

e eth Conselh Generau d'Aran

e era colaboracion dera

Collaboren en aquest numerò: Mikel Aristregi, Francèsc Boya, Aitor Carrera, Angelina Cases, Anna Geli, Xavi Gutiérrez, Eisharc Jaquet, Amador Marqués, Neus Martí, Maria Monge, Jèp de Montoya, Alba Orrit, Josèp Loís Sans, Jordi Suils, Xavier Ubeira e Andreu Vidal

Pòbles sense botigues

ETH DIA A DIA DES REPARTIDORS DE PRODUCTES BASICS

per Neus Martí

Es coches s'assòcien ath paísatge urban, enes granes ciutats. Paradoxauments, coma més gran ei eth cap-lòc mens s'a de besonh auer veicul pròpri. Ei inversaments proporcionau. Enes nuclèus petití de montanha, per contra, eth coche s'a convertit en vehiculi imprescindible entara vida vidanta. Coma se viu enes poblets que ne an botiga? Com s'ac hè era gent grana que non conduís? S'era montanha non va tà Maòma, Maòma que s'era montanha. Ua particulara venta ambulanta de repartidors hè era vida de poblets ad aquestes persones. Sone eth claxon! ena plaça que l manque gent.

Xavi e Martín Martín gessen de casa sua ena plana de Lhèida de bon maitin entà arribar plan d'ora enes pòbles d'Aran a on repartissen. An uns clients fidèus e s'i tròben coma en casa.

Es dimars e es dimèrcles son es dies en que Martín Martín e eth sòn hillh, Xavi Martín, pugen tara Val d'Aran des d'Alguaire entà hèr eth despartiment de fruta e verdures setmanau. Peth maitin, plan d'ora, carguen eth genre qu'an entà véner e emprenen eth sòn camin. Antonio Cándido, de Tòlva, puge es dimars e es diuendres a provedir d'aliments as restaurants, as botigues e a bèri particulars que tanben li encarguen. Atau madeish, Juan Manuel Montes, propietari der horn de pan Montes, e Fernando Riu, propietari der horn de pan Nando, son es encargadi de hèr eth despartiment deth

pan pes pòbles dera Val d'Aran. Tredòs, Baergue, Unha, Garòs, Casarilh, Escunhau, Aubèrt, Arròs, Es Bòrdes... Aguesti son bèri uns des nuclèus que non dispausen de cap comèrç. Non i a fruteria, ne pastissaria ne cap botiga a on poder crompar era carn. Ei per aguest motiu qu'eth prètzhet que realizen aguesti venedors ei tant important entàs abitants des pòbles petiti d'Aran, en especiau entara gent grana e aqueri que non dispausen d'un veicul que les permite anar tàs pòbles damb major numèro d'abitants a crompar es productes de primèr besonh. Martín ja hè fòrça ans que comencèc a hèr eth despartiment deth sòn genre pes pòbles deth Pirenèu lheidatan e aragonés. "M'agrade era

Es vesins avaloren era comoditat de non auer de desplaçar-se entà consumir fruta.

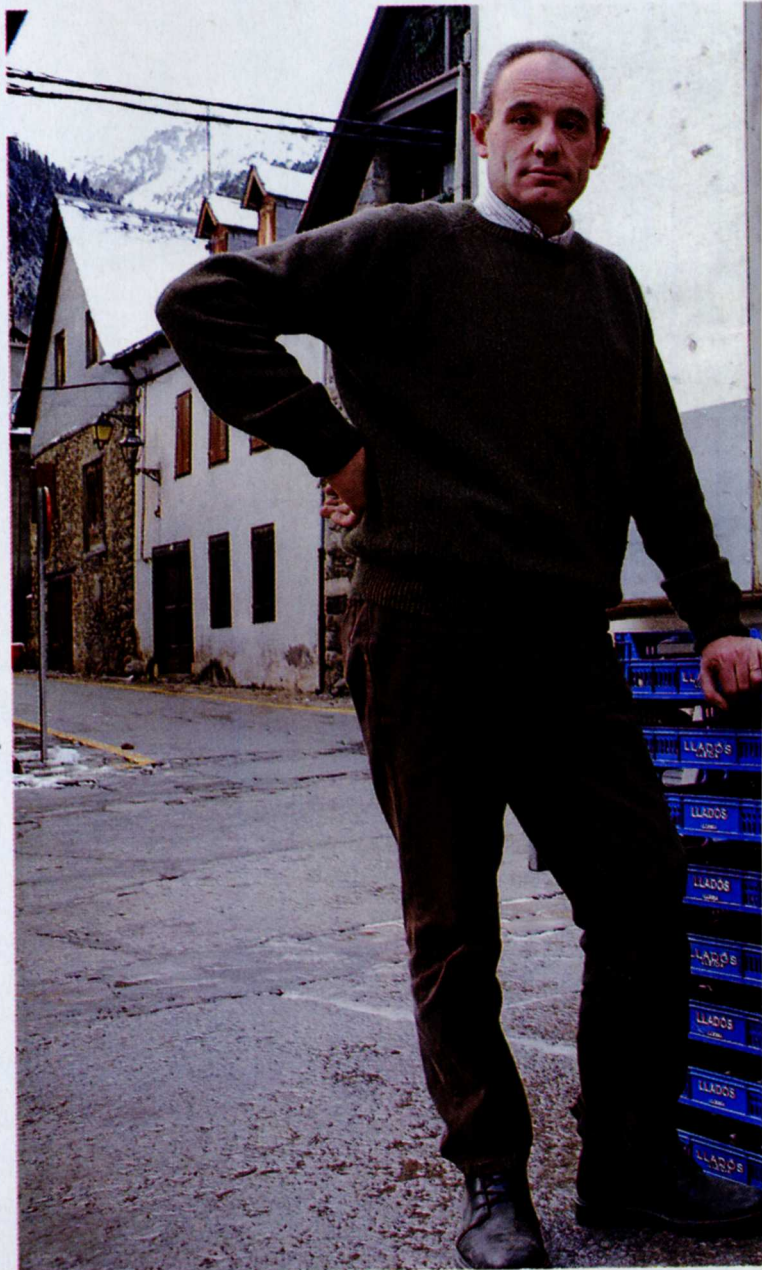

Arriben en pòble en tot hèr a sonar eth claxon entà anonciar era sua arribada. S'installen ena plaça e aqui demoren que, pòga pòc, es vesins gesquen entà hèr era crompa setmanau.

montanha e eth contacte dirècte damb era gent", explicaue. Normauments tostemp puge damb era sua hemna mès es dies heireds d'iuèrn enes que i a era possibilitat de trobar nhèu enes carretères, Martín preferís que sigue eth sòn hilh Xavi, que normauments se cargue de portar era finca qu'an en Alguaire, qui l'acompanhe. "Ath mèn pair li hè fòrça pòur era nhèu e es dies d'iuèrn va mès tranquil se sò jo qui condusís era forgoneta", didie Xavi.

Quan arriben en pòble a on les tòque hèr eth despartiment, entren peth carrèr principau en tot hèr a sonar eth claxon entà anonciar as vesins era sua arribada. S'installen ena plaça principau deth pòble e aqui demoren que, pòga pòc, es abitants de cadun des nuclèus que visiten, gesquen tath carrèr entà hèr era crompa setmanau de frutes e legums. Mandarines, beletes, laitugues, tomates. Era varietat deth genre qu'an portat ei fòrça ampla e non i manquen ues botelhes de vinagre o uns espargues envasadi entà acabar de completar era auferda alimentària. Martín pòrte ua caisha de polvorons entà regalar-ne a toti aqueri que s'animen a baishar ena plaça a hèr-les ua visita.

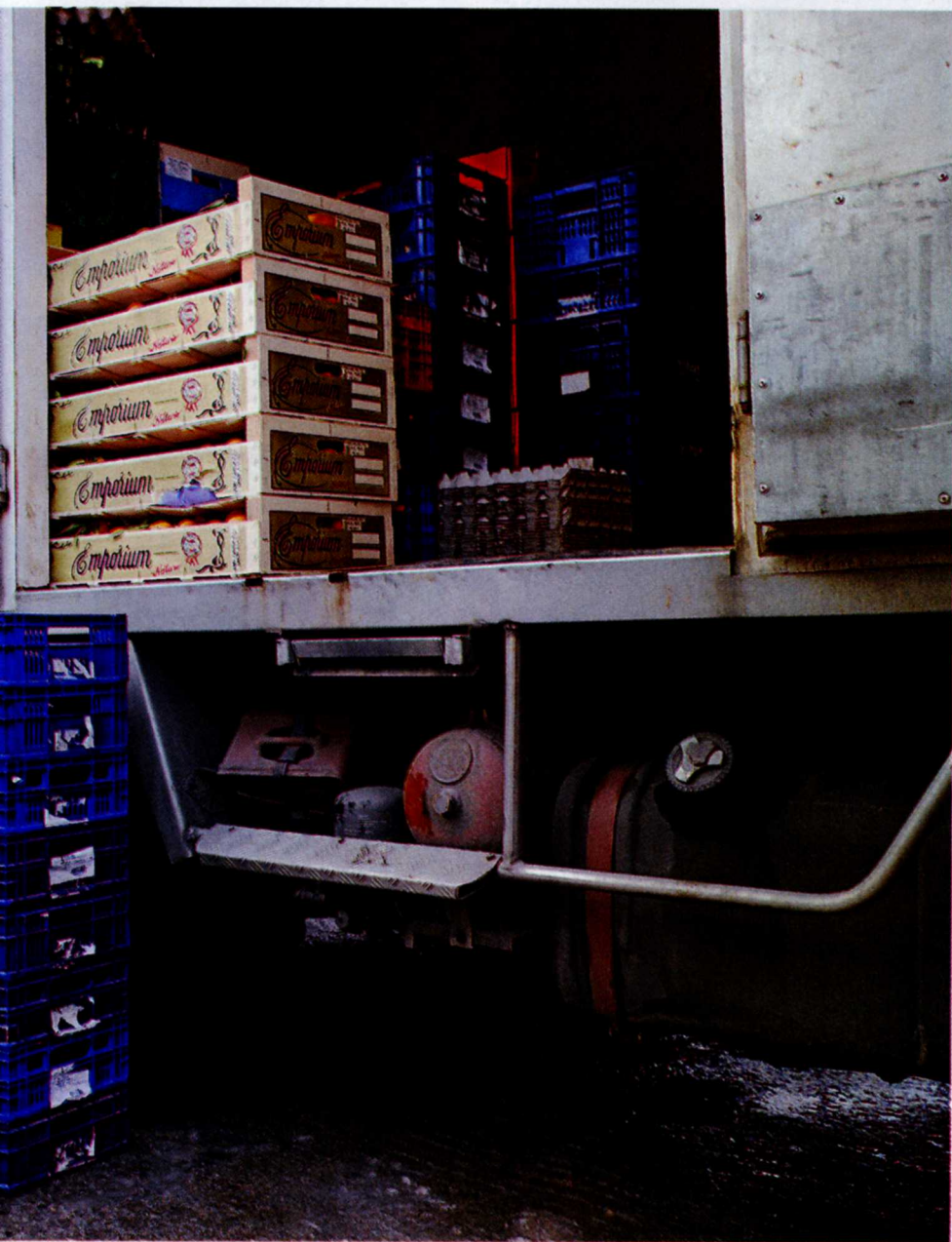
Xavi explicaue qu'en ostiu eth trabalh qu'ei mès arregaït; hè mès bon temps e era gent a talents de passar ua estona en carrèr en tot comentar es novetats que i a en pòble. Es mainatges tanben gessen corrents a arreceberles e Martín les regale bèra fruta; era mainadera, animada, se sè enes entorns dera plaça a minjar-se-la. En iuèrn mès, eth despartiment qu'ei mès rapid, dera madeisha manera que s'escueren es convèrses entre es vesins. Eth heired e era nhèu espatraquen eth genre, era quau causa hè que non poguen estener-lo tot dehòra en carrèr e agen de mantier ua part laguens dera forgoneta. "Que lutz mens!", mos didie Martín. Normauments, pair e hilh passen era net en bèth otèl dera Val, mès es dies de heired se'n tornen tath

Antonio Cándido
Tel. 974 54 32 26
TOLVA (Huesca)

Antonio Cándido se desplace des de Tolva, ena Ribagorça, enquia Aran.

Ena imatge vedem Antonio Cándido en tot repartir genre en Garòs.

Ans tà darrèr Trinidad Bruna, de Garòs, baishaue cada dia tà Vielha en bicicleta a cercar eth pan que venie ena sua botiga. Ara son eri es de Nando que s'an d'apropar as pòbles.

Eth horn de pan Montes que servís a tota era Val. Es barres viatgen tà pòbles coma Arres, ena imatge.

pòble entà evitar qu'es baishes temperatures dera net congèlen eth genre. Dera madeisha manèra, eth prètzhet de Juan Manuel e Fernando tanben favorís ath benèster des abitants des pòbles mès petiti dera Val. Eri son es encargadi de hèr eth despartiment deth pan, un des productes de primèr besonh mès importants. Garòs, Escunhau e Casarilh, son bères ues des poblacions a on Fernando va cada dia tà portar eth pan. En fòrça poblacions es vesins dèishen es bosses

penjades ena pòrta de casa, o ena plaça, damb un papèr laguens a on i a apuntat çò que vòlen e ua bosseta damb es sòs. "Eri m'ac dèishen apuntat, mès normauments ja sabi qué ei çò que s'empòrte cadun", explicaue. Atau, es abitants d'aguestes poblacions non cau que siguen pendent dera sua arribada, e ath long deth maitin òm pòt veir as vesins que van tara plaça a arrecuèlher era sua bossa. En Casarilh, ei Jaume Vidal er encargat d'arrecuèlher eth pan entà toti es vesins. Fernando

l'ac pòrte en casa e ath long deth dia es ve-sins, qu'an encargat pan, van tà casa de Jaume tà arrecuelher-lo.

Fernando hè fòrça ans que realize eth despartiment deth pan. Ei de Vielha e pòrte eth negòci familhau, que dejà a mè de cent ans, amassa damb era sua fraia Adela. Cada maitin, tath torn des dètz, pren era forgoneta e se'n va a repartir. Adela explicaue, qu'ans ta darrèr, enes pòbles dera Val d'Aran i viuie fòrça gent, mè de damb eth pas deth temps

s'an anat en tot despoplar e es abitants que i demoren non i hèn vida coma abans. Es botigues, ua a ua, an anat en tot barrar e ja non i demore comèrç. Adela arrebrenbaue coma ans tà darrèr Trinidad Bruna, de Garòs, baishaue cada dia tà Vielha en biciclèta a cercar eth pan que venie ena sua botiga. Ara son eri es que s'an d'apropar as pòbles.

Juan Manuel se cargue de portar eth pan en Arres, Vilamòs e Unha, entre d'auto. Visite es nuclèus cada tres dies e s'installe en centre

Es de Nando qu'an un particular mòt de pas: ua bossa deth pan damb era indicacion de guaire se'n vò.

Era fruta e es legums arriben sus arròdes. Es vesins avaloren era comoditat.

“Eth despartiment pes pòbles beneficie tant ara gent grana coma as joeni, que non les cau baishar a crompar eth pan”. Juan Manuel Montes hè mès de 25 ans que se dedique a hèr eth despartiment.

deth pòble a on, en tot tocar eth claxon, anónce as vesins era sua arribada. “Eth despartiment pes pòbles beneficie tant ara gent grana coma as joeni, que non les cau baishar a diari des de poblacions tan aluenhades coma Vilamòs e Arres tà Vielha o Bossòst a crompar eth pan”, explica. Juan Manuel hè mès de vint-e-cinc ans que se dedique a hèr eth despartiment. Segontes ditz, abans i auie mès gent que gessie ena plaça a crompar eth pan; ara, fòrça des abitants d'aguesti pòbles trabalhen enes nuclèus mès pobladi e ja profiten entà crompar eth pan quan gessen de trabalhar.

Es restaurants plaçadi enes nuclèus sense botigues dera Val d'Aran tanben se beneficien d'aguest despartiment pòrta a pòrta. Antonio Cándido, un distribuïdor de Tolva, puge cada dimars e cada dijaus tara Val d'Aran a proveïr d'aliments as establiments dera val. Hè mès de vint ans que pòrte fruta, legums, ueus, vin, sucre e d'auti aliments as comèrci d'Aran. “Jo sonque pòrte genre tàs restaurants e tàs botigues, mès se bèth vesin a de besonh quauquarren tanben l'ac veni”, didie.

Es persones mès granes son es que patissen es consenquências der abandonament des comèrci enes nuclèus mès petiti dera Val d'Aran. Entà poder proveïr es sues recodines damb es productes de besonh entath dia a dia, depenen dera bona voluntat de familhaus e vesins que les acompanhen tà Vielha a crompar o que les pòrten era compra en casa. Aqueri qu'encara se pòden valer per eri madeishi, baishen es dijaus tà Vielha a crompar en mercat setmanau damb er autobús de linha o damb es vesins. Bèri uns d'eri non an hilhs que les poguen acompanhar e an de besonh era ajuda des vesins entà pr'amor de poder auer accés as productes de prumèr besonh. Persones coma Martín, Fernando, Juan Manuel e Antonio ajuden a hèr un shinhau mès facila era vida as vesins des nuclèus mens pobladi dera Val d'Aran.

MARTIN INURRITEGUI

PRESIDENT DERA ACEB (Associacion d'Empresaris e Comerçants de Bossòst), Inurrutegui, amassa damb era sua hemna, Sílvia Puértolas, son es proprietaris deth Restaurant Zurbarán e deth Bar de tapes Hiru, ambdús en Bossòst.

per Anna Geli

“En un comèrç petit, eth tracte ei mès estret”

Quines an estat es iniciatives qu'an començat a gestar-se des d'aguesta associacion de comerçants, des dera Associacion d'empresaris e Comerçants de Bossòst?

Donques ben, era prumèra activitat que hérem siguec era exposicion de fotografies dera Setmana Santa titulada “100 ans de processon” que s'ex-pausèc en ua sala abilitada abantes dera celebracion de Setmana Santa ath cant dera glèisa e qu'auem era intencion d'ampliar-la e d'amiar-la entà d'auti endrets d'Aran. Dempús auem organizat era recenta setmana der andito, era dimenjada abantes deth Pònt dera Puríssima, quan comence a arribar gent de dusau residència ena Val entà premanir era sason, encara que i assistiren fòrça personas dera Val e tanben francesi.

Quina valoracion ne poiries hèr d'aguestes dues activitats? E respècte ar andito, ath delà deth dia deth tast, tanben i auec ua parti-

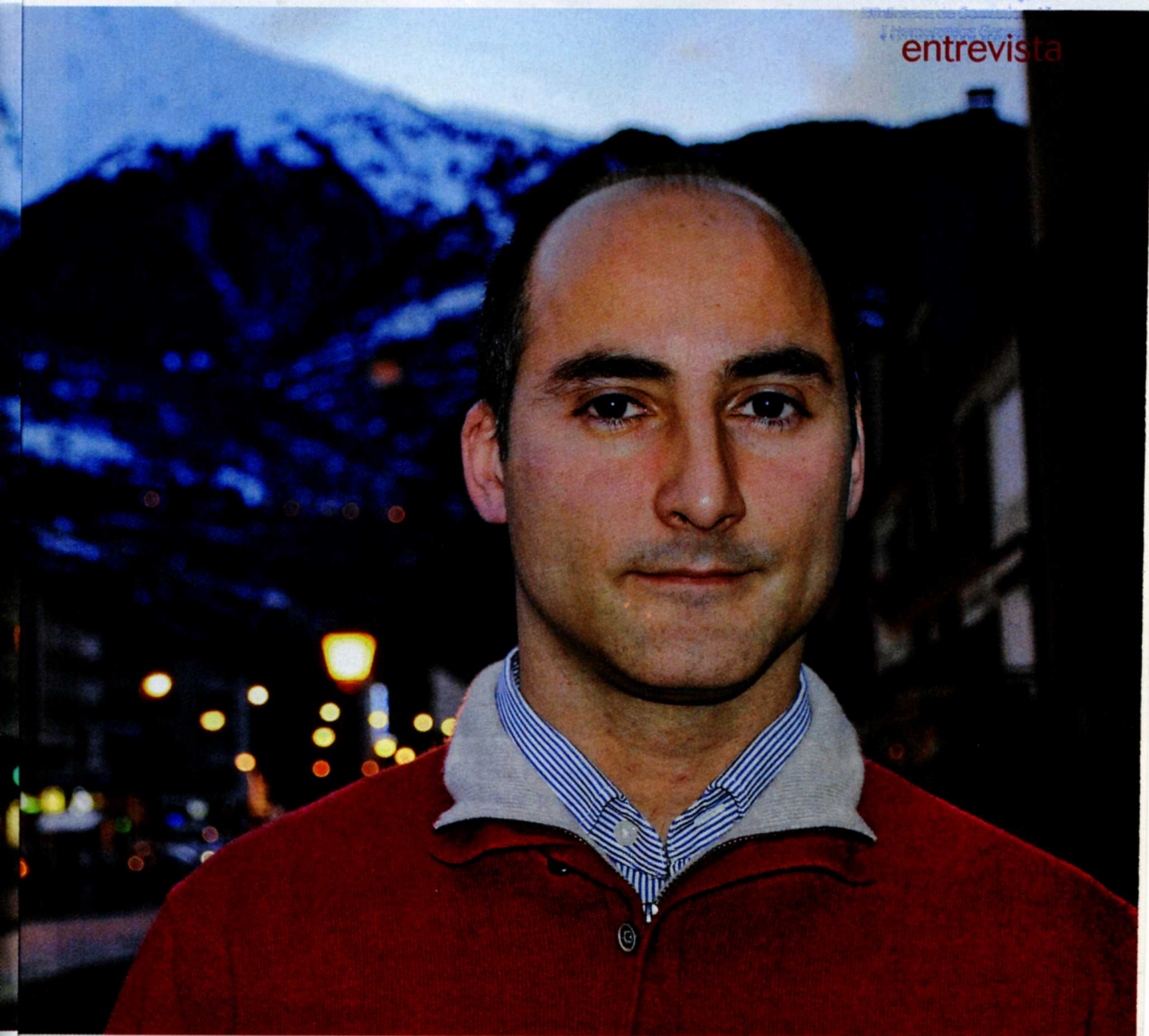
cipacion de 14 establiments qu' aufriren andito pendent ua setmana...

Ben, era dera Setmana Santa auérem ua afluència de public plan importanta e èm fòrça contenti pr'amor qu'ère eth prumèr viatge que s'organizau e pensam qu'entara pròplèu exposicion doblaram era assisténcia pr'amor des informacions recebudes. Respècte ara setmana der Andito, efectivaments, i participèren 10 restaurants e 4 bars que prenien er andito dejà elaborat enes dues carnisseries que i a en Bossòst e a compdar d'aquiu cadun lo elaborau ara sua manèra. Eth dia deth tast, se calculèren 700 racions petites d' andito e se veneren lèu 300 plats d'aguest embotit (plat d'andito damb trinchat). Aquerò vò díder que dilhèu passèren entre 1100 o 1200 personas entre aranesi, francesi e tanben era gent de dusau residència.

Quines activitats auetz pensat de hèr mès entà deuant?

Ben, lèu auem ua Assemblada Generala, e de començaments volem demanar as institucions que promòiguen còrsi o cicles formatius entàs comerçants o empresaris, coma pòt èster eth comèrç on-line, informatizacion e tecnificacion deth comèrç, corsets de dessenh, eca. Totun, tanben èm en camin d'elaborar un tipe de “targeta distintiva de comèrç associat de Bossòst” qu'anarà damb un logotip entà iden-

tificar-lo damb era associacion, hèt que mès entà deuant poderie devier en fòrça auantatges entàs comercants e entàs que mos visiten.

En Bossòst, eth torista per excelléncia qu'ei eth francés, mès quina ei era vòsta ambicion, voletz arténher d'auti sectors e clients?

Ei atau, ei cèrt que eth client per excelléncia qu' ei eth francés sustòt

degut ara situacion geografica dera vila, mès que en aguesti moments volem arténher d' arribar a un encastre mès ampli de clientela, tot e que auem fòrça gent fidelitzada d' Aran, tanben francesesa e tanben anglesi que trabalhen en Centre Aeroespaciau de Tolosa. Totun, volem hèr-mos dar a co-néisher mès enlà.

Quina ei entà tu era grana diferén-

cia entre un comèrç gran o ua grana superfícia e un comèrç petit?

Principauments se tròbe en tracte ath client. En un comèrç petit, eth tracte ei molt mès estret, dirècte e personalizat sustot se venes un bon producte, e hès bones promocions. Qu'ei important qu'en pòble i age varietat de productes coma se les podesses trapar en un gran comèrç mès damb ua qualitat pariona o superiora.

Taulèrs istori

BÈRI UNS DES COMÈRCI MÈS EMBLEMATICIS D'ARAN

Pògues botigues sostien eth pas deth temps. E mens en ua societat coma era que mos a tocat víuer, damb era herotja competència de potentes multinacionaus, franquícies e sucursales. Mès tota norma qu'a era sua excepcion e tostemp i a er establiment que se les invente entà fidelizar ara clientela. Eth secrèt non ei d'aute que trabalhar fòrt ath darrèr deth taulèr e hèr-se pròpria era dita renauir-se o morir.

Ròba e
Confeccions
Codina de
Bossòst.

per A.Sàez e A. Geli

FOTOS: ANNA GELI

Era dubertura deth tunèl de Vielha prumèr, e eth boom toristic, dempús, capvirèren coma un michon era societat aranesa. Tot semblaue cambiar a ua velocitat vertiginosa. Aué, mès, mos centraram enes establiments comerciaus qu'an arrenhut arribar damb bona salut en sègle XXI. N'i a quauqui. Es proprietaris, açò òc, les a calgut adaptar-se as nauï tempsi, Era Joieria Magasèms Garona de Vielha n'ei un bon exemple. Eduardo Caubet Delseny e Rosario Tèrsa Portolà dauriren aguest establiment un aluenhat 1954. Alavetz en aguesta botiga s'i venie de tot. Ère çò que tocaue e en ua madeisha superficialia conviuèren era ròba, eth pan e es neurituds. Damb eth temps s'an anat en tot especializar e ara se dediquen ara joieria, era perfumeria e era marroquineria. Autanplan an arrenhut agranir orizons e d'ençà es ans setanta alternen era activitat d'aguest establiment damb ua perfumeria en Bossòst. En Baish Aran eth client ei, majoritàriaments francès, çò que tièn en compte ara ora d'escuèlher productes e, tanben, d'etiquetar.

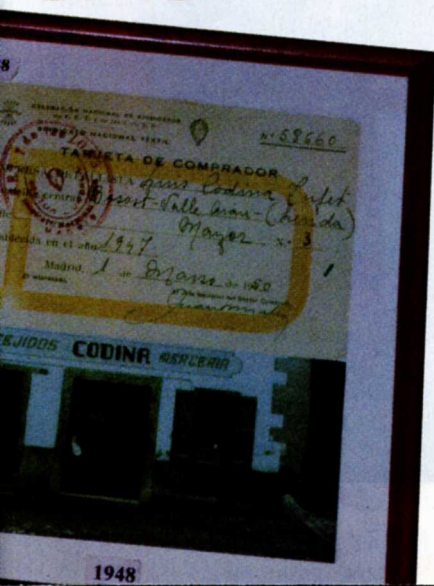
Encara mès ancian ei eth supermercat Es de Latsandra. Ei "de tota era vida", coma arreconeish eth hilh deth fundador, Juan Riu, deputat ena Deputacion de Lhèida per Unitat d'Aran. "Abans, auie estat tanben ua tauèrna". Riu sage de compaginar era politica damb aguest negòci, mès com que non tostemp ei possible, qui ei ath pè deth canon cada dia, ei era sua fraia, Isabel Riu, era anma der establiment. Es de Latsandra ei ante-

rior as ans trenta e siguec fondat peth pair de Juan e Isabel Riu. Maugrat que siguec un decènni fòrça conflictiu, damb ua guèrra includida, eth negòci foncionèc lèu e tàs ans quaranta, en plea psicòsi pes incursions des maquis en territòri aranes, ei quan mès clients auien, e quants mès sopars e dinars se servien. Maugrat açò, en aquera epòca era pagesia e era ramaderia encara èren pro importantes en Aran coma entà qu'era familia Riu non abandonèsse aguesta activitat e l'alternèsse damb era tauèrna. Ara s'a perdut era activitat de tauèrna, e Es de Latsandra ei sonque un supermercat en què s'an hèt ath long des ans un minim de tres grans reformes. Contràriaments damb çò que passe en d'auti comèrci, es frairs Riu expliquen qu'eth sòn client abituaue ei aranes. Non ei que non i vagen toristes, mès ei un d'aqueri establiments recurrents entara gent deth país. "Tanben ven gent de dehòra, mès curiosaments ei gent fidèla ara Val d'Aran, era que ven cada viatge qu'a pònt o vacances". Es de Latsandra pòrte eth nòm dera casa des Riu, mès enes tempsi enes què sonque se podie escriuier eth nòm der establiment en castelhan, se coneishie coma supermercat Alexandra, mès politicaments corrècte. "Dempús des ans ueitanta auem recuperat eth nòm dera casa".

Ua des prumèras botigues en escriuier eth nòm der establiment en aranes ena Val d'Aran siguec Eth Cèridèr, un establiment de Les damb tot er encant des joguets mès tradicionaus. Ei ua des botigues mès emblematicas deth Baish Aran, encara que non ei era mès anciana de Les. Eth

aran ath dia

CS

Latsandra a
mès de 70
ans.

Tres generacions ena ferreteria Aguilera de Bossòst,
dubèrta eth 1948.

Eth 1925
Antonio
Roqué dauric
ua cava en
Bossòst.

récord l'ostente era bodega Cava Barés. Enquia hè pògui dies, era mestressa encara daurie cada dia, mès malastrosaments dempús deth sòn traspàs eth sòn hilh, Julián Barés, a d'alternar era activitat comerciau de ra familha, damb es sues responsabilitats coma monitor d'esquí en Baqueira, e donques sonque daurís en ostiu.

Sense deishar eth Baish Aran hèm cap tà Bossòst, concrètaments tara bodega Aguilera, fondada eth 1925 per Antonio Roqué Berard. Que venen vins e licors de tota sòrta a un client, majoritàriaments francès. Fòrça majoritàriaments: "ben ben eth 98% des cromptadors ne son". Non son gent de pas. Bèri uns pòrten ne mès ne mens que seishanta ans en tot crompar en nòste establiment, segontes explique José Maria Fañas, qu'assegure qu'eth tracte dirècte qu'eth pòt dar ad aguesti clients "ei çò que mos permet plantar cara as granes superfícies". Açò òc, en tot pagar un prètz fòrça naut: "mos cau èster tostemp ath pè deth canon, trabalhar fòrça e pausar pòc". Tanben ei important saber aconselhar entre barriques de 125 ans que contien enquia 1250 litres de vins de tota sòrta.

Damb mès d'un sègle de vida auem eth horn de pan Es de Nando, popularaments coneishuda coma Torivio, donques que Torivio ei eth hilh deth fondador, Fernando Riu Moga. Eth prumèr Riu dauric er establiment eth 1904. Se hège tot a man enquia qu'en 1930 se cromptec era prumèra maquina en Sabadell. Era haria venie deth País Basc, de San Sebastian, concrètaments. Se transpotaue en tren enquia Fos e d'aquiu

se pujaue tà Vielha damb carruatge peth Camin Reiau. Riu Moga apreenc eth mestier de hornèr en Toulouse e atau siguec com se podec daurir çò qu'aué ei eth horn de pan mès ancian deth cap-lòc aranés. Eth pan con-tunhe en tot èster eth motor deth negòci, mès ara tanben ei un estanc que pòrten era tresau generacion, es fra-irs Fernando, Adelita e Maria Elvira Riu Abadía. Elvira ja s'a jubilat e, re-

centaments, a arrecebut un aume-natge pera sua participacion ena redaccion des Normes Ortografiques der Aranés, qu'an complit 25 ans.

Tanben tres generacions an pas-sat pera Ferreteria Aguilera de Bos-sòst. Enguan aguest establiment a ce-lebrat es sòns prumèrs seishanta ans de vida. Lo fondèc Ángeles Aguilera eth 1948 e, ath sòn darrèr an se-guit era sua hilha Maria Teresa Bar-

bèr e era sua arrèhilha, Maria Án-geles de Burgos Barbèr.

Eth madeish an se daurie un au-te negòci en Bossòst qu'encara ei plan viu: Ròba e Confeccions Codi-na. Luis Codina siguec qui dauric er establiment qu'ara pòrten eth sòn hilh Jordi Codina Peremiquel e era sua hemna, Maria Chacón López. Era is-tòria deth negòci ei fòrça coriosa. Tot comencèc quan a Luis Codina li to-

Eduardo Caubet e Rosario Tersa dauriren era Joieria Magasems Garona de Vielha en 1954. Alavetz s'i venie de tot. Damb eth temps s'an anat en tot especializar.

Damb mès d'un sègle de vida auem eth horn de pan Es de Nando, popularaments coneishuda coma Torivio. Eth Ceridèr (baish) siguec un des prumèrs establiments en escriuer eth sòn nòm comerciau en aranés.

quèc de hèr era mili en Bossòst. En tot anar a crompar lèit coneishec era que serie era sua hemna e decidid demorar en Aran. En aquera epòca es mines encara foncionauen a plen rendiment e Codina comencèc atau. Un còp dubèrt er actuau negòci, expliquen que mès d'un e dus clients francesi s'emportauen es abrics de pèth dejós dera giqueta entà pr'amor de poder passar sense problèms

era termièra. Ròba e Confeccions Codina siguec ua des prumèrs botigues d'Aran qu'aufric cauhatge as clients. Aué pòt sonar estranh, mès enes ans cinquanta, açò ère tot un luxe. Actuauments venen ròba entà tota era familha, ath delà d'aufrir productes de merceria e telaria. Semble qu'eth futur ei garantit, donques Èric, eth hilh mejan, a talents de seguir damb era tradicion familhara.

Son sonque bèri casi de comèrci qu'an hèt istòria, qu'an suberviscut ara Guèrra Civila, as maquis, ara dictadura de Franco, ara competència herotja des granes superfícies, as cambiaments deth perfil deth sòn client abitau...

Establiments qu'an plantat cara as nauï tempsi e an decidit hèr-se un lòc en sègle XXI. Experiència non les ne manque.

Termières de hum

ERA ECONOMIA DETH BAISH ARAN SE BASE
EN COMÈRÇ DAMB FRANÇA

“E que non manquen!” Atau se referissen as clients vengudi der aute costat dera termièra es botiguèrs deth Baish Aran. Es prètzi mès atractius d’Aran per çò qu’ei dera Occitània francesa son un potent reclam que mò era economia de Lairissa e Quate Lòcs.

per **Neus Martí**

Eth Baish Aran, format pes terçons de Lairissa e Quate Lòcs, a estat d’ençà sègles un territòri termierèr qu’a demorat a shivau entre er Estat espanhòu e eth francés. Com tantes d’autes zònes termierères, ua des activitats principaus deth Baish Aran a totemp estat eth comèrç damb França. Es neurituds, eth tabac, er alcoòl e, mès actuauments era gasolina, an

estat totemp es productes principaus pes qu’es francesi an crotzat era termièra.

Es prètzi en Espanha an totemp estat mès barati qu’en França, autanplan abans dera circulacion der èuro. Aguest hèt, hijut ara proximitat dera termièra, a favorit un escambi mercantil que, luenh de perder-se damb era aparicion dera Union Europèa e era moneda unica, a contunhat cada còp damb mès fòrça. Persones provenentes majoritàriaments des depar-

**Era cava
Hosteria
Catalana de
Bossòst.**

taments francesi des Hautes-Pyrénées, eth Haute-Garonne e er Ariège crotzen a diari era termièra entà crompar aqueri productes qu'en Baish Aran tròben lèu a mitat de prètz. Eth perfil des francesi qu'arriben en Baish Aran ei, en generau, persones de mejana edat, damb un poder adquisitiu mejan, maugrat qu'aguest se pòt estèner a persones jubilades qu'arriben en autobús e joeni que crotzen era termièra entà aquerir aqueri productes qu'en sòn país s'an convertit lèu en un luxe.

Es mesi damb mès afuència de gent son des de junh enquia seteme, quan eth climat non ei tan extrèm e era Val d'Aran mòstre eth sòns colors verdi mès intensi. Maugrat açò, era nhèu e eth heired non son pas un empeditment entà qu'es abitants deth país vesin venguen a realizar es sues crompes. Autanplan entre setmana, en tot hèr un torn peth Baish Aran, ei facil de trobar-se damb fòrça veïculs damb era matricula de color auridò. Era quantitat d'estancs, caves e botigues d'alimentacion en Les e en Bossòst, es dues poblacions mès importantes deth Baish Aran, ei fòrça anautida; son malaisidi de compdar donques que, en tot passejar pes carrèrs, ei facil de trobar un comèrç a cada passa que das.

Fòrça des locaus regentadi majoritàriaments per clientela francesa an ua longa istòria. Bèri exemples son er Estanc Bersach de Bossòst, que hè ueitanta ans que foncione o era cava Hosteria Catalana, plaçada ena madeisha poblacion, que ben lèu celebrà eth sòn prumèr sègle d'istòria. Atau madeish, er Estanc Tabacs Boya de Les tanben ei un istoric deth Baish

Aran, qu'entrèc en foncionament er an 1911. Es proprietaris d'aguesti comèrci, toti eri descendenti des fondadors deth negòci, arrebremben coma, des de tostemp, es clients francesi an estat era sua màger hònt d'ingrèssi. Benjamín Mòles, propietari deth supermercat Benjamín de Bossòst, explicaue que mès d'un nauanta per cent des clients qu'entren en sòn comèrç son procedenti deth país vesin.

Es productes que mès se venen entre es francesi son era gasolina, eth tabac e er alcoèl. Aguesti se tròben en Espanha lèu ath cinquanta per cent mès barati, hèt que propicie que non devare eth nombre de personas que crotzen a diari era termièra. Era rèsta de comèrci e era restauracion son sectors que tanben se'n beneficien d'aguesta clientela, era quau profite era jornada entà hèr bères cumpres mès e acabar de passar eth dia luenh dera monotonia des sòns lòcs de trabalh.

Atau donques, eth Baish Aran a, d'ençà hè sègles, ua economia termièra basada principauments en comèrç damb eth país vesin. E coma didie Benjamín: "Que non manquen!".

Era possada des estadistiques

Era aflluència massiva de clients francesi enes estancs deth Baish Aran contribuic ath hèt qu'ena província de Lhèida se venessen mès de 73 milions de paquets de tabac en 2005. Ua chifra que, ath delà de convertir Lhèida

ena província espanhòla ena que mès s'incrementèren es ventes de cigaretes, servic tanben entà qu'era província requetèsse 118 milions en impòsti per tabac. E ei qu'eth tabac cromptat pes ciutadans francesi en Les

e Bossòst possèc era mejana de paquets atribuïdi per abitant ena província de Lhèida enquia 184 (mès de 3.600 cigaretes per cap). Aguesta chifra s'extrè de dividir es 73.586.330 paquets de cigaretes venudi enes es-

Eth Baish Aran a tostemp agut ua estreta relacion damb França. D'ençà qu'eth 2002 s'enduriren es mesures anti tabac ener aute costat dera termièra, es clients francesi s'an multiplicat.

tancs dera demarcacion entre es 399.490 abitants qu'er INE autrejaue ara província de Lhèida en cens d'alavetz.

Es lauegi de francesi en Baish Aran tà crompar tabac son un fenomèn que comencèc a generalisar-se a compdar deth 2002, quan eth govèrn gal comencèc era sua politica de man du-

ra contra eth tabac. En aquest sens, conven soslinhar que s'en 2005 era mejana de paquets crompadi per cada lheidatan siguec de 184, en 2002 se placèc en 117, ues chiffres qu'explicarien per si soletes era magnitud deth fenomèn deth Baish Aran.

Era descenuda deth contraban de tabac andorran experimentat enes

darrèri ans tanben a contribuït ad aquest nivèu de ventes en Lhèida.

Eth cas deth tabac ei similar ath dera loteria, eth fenomèn dera Bruixa d'Or de Sòrt convertís ara província de Lhèida ena que mès jògue ara loteria, quan en realitat, es estadistiques les posse ua administracion damb clients en tot eth mon.

MANIFESTAM NOSATI, ERA GENT QUE VIU EN PIRENÈU

Prumèr. – Pendent milèrs d'ans, es pagesi e es abitants d'aguestes montanhes an modelat eth paisatge. Vals diboisshades de prats, de bòsqui que de tostemp s'an creat damb eth trabalh anonim des nòsti dauancèrs. Un eretatge qu'ei eth vertader legat d'ua biodiversitat qu'ei resultat dera cultura deth peishiu e deth trabalh des òmes e des hemnes des montanhes.

Dusau. – Qu'es programes de reintroduccion der os, que ja denoncièrem en prumèr manifestè deth Pirenèu signat en Vielha eth 31 de març deth 2006, e de d'audi grani predadors que comencèren er an 1996 s'an imposit sense cap de concertacion ne an respectat era voluntat des poblants d'aguestes vals e s'a fomentat un procès de reintroduccion d'espècias qu'a afectat grèuments es activitats d'aguestes montanhes. En aquest procès s'an desbrembat mesures reaus e efectives entà garantir era pervivència d'uns sectors qu'auè son es grani menaçadi deth Pirenèu.

Tresau. – Enes prumeries deth sègle XXI, ena entrada deth tresau milennari, es abitants deth Pirenèu manifestam era nòsta fèrma conviccion que volem contunhar en ues montanhes a on er òme, com a passat pendent sègles, age eth sòn lòc e un projècte de vida digne. Non mos volem cap extinguir.

Quatau. – Que volem contribuir encara ena conservacion des nòstes montanhes, mès volem qu'era preservacion tanben sigue era conservacion dera nòsta manèra de viúer, dera nòsta cultura e des nòstes tradicions, perque eth Pirenèu, sense era presència activa dera sua gent, es sòns pagesi, es sòns ramats e era sua cultura, camine irreversiblement entara pèrta des sues caracteristiques essenciaus.

Cincau. – De tostemp, a on i a agut un pastor damb un ramat a apareishut eth lop o er os. Mès enquiara aparicion dera legislacion ambientau modèrna, es pagesi qu'an sabut e an podut defèner es sòns animaues des atacs des lops e des ossi. Es normes actuaus mos estaquen de mans entà de-

fener-mos d'aqueri atacs, e eth pagament des maus, era unica alternativa que mos plantege actuauments era Administracion Publica, non pòt èster pas ua solucion definitiva. S'era actuacion dera Administracion Publica se limite simplaments a pagar es maus, alavetz contribuirà a convertir er os e eth lop en un predador exclusiu de ramat. Per ua auta part, es maus reïteradi des ossi e des lops sus eth bestiar, provòquen era des5hèta des ramats, non hè viable eth trabalh des pastors e desmotive as pagesi. Per aquerò demanam qu'acaben es programes de reintroduccion d'espècias de grani predadors per part der Estat Francés, damb era complicitat des govèrns espanhòu, catalan e andorran, vista era incompatibilitat

d'aguestes espècies damb era nòsta ramaderia extensiva.

Siesau. – Eth Pirenèu a de besonh as sòns pagesi e ara sua gent, tad aquerò cau que sigue ua montanha abitada, dinamica e capabla de conciliar era modernitat en toti es sòns sectors. Convertir eth Pirenèu en un santuari tà determinar espècies animaues dempús d'eradicar des sues montanhes es pastors e es activitats umanes, ei un atemptat a tota ua forma de cultura qu'a milèrs d'ans e qu'a contribuït a establir equilibris e a garantir era biodiversitat dera flòra e era creacion de peishius e paisatges qu'aué an permetut desvolopar ua indústria toristica viatau entà fòrça sectors economics d'aguesti territòris.

Setau. – Dempús de decennis de

desbreme, enes començaments deth sègle XXI, quan er ensem dera nòsta societat mòstre interès pes procèsi agroalimentaris salutaris, eth Pirenèu a ua oportunitat entara produccion d'aliments de qualitat, damb eth foment des sues races autoctònes, es sòns productes e sòns coneishements. Sabem tier suenh des nòsti bòsqui, recuperar prats, evitar era proliferacion deth matarràs, previer es huecs e ac volem hèr en futur entà mantier es nòstes montanhes e es nòsti peishius de montanha en condicions, e tad aquerò demanam era colaboracion des administracions publicques.

Ueitu. – Tostemps mos auem comprometet damb era conservacion dera montanha, com ja auem demostrat damb era preservacion de d'auetes espècies, ua actitud qu'a acompanhat era nòsta manèra de víuer de tostemps, mès non volem cap víuer de manèra permanenta ena simpla subervivença. Que volem un futur tàs nòsti hilhs en Pirenèu. Volem poder veir as pagesi e as sòns ramats, mès non pas en actuau estat d'abandonament e desconsideracion que patissen. Que volem contribuïr a mantier viu e conservat eth Pirenèu perque, sustot, ei eth paisatge des nòsti dauancèrs e ara tanben ei eth nòste.

QU'EI PER AQUERÒ QUE VOLEM E DEMANAM:

1. Volem e demanam as administracions publicques qu'utilizen es recorsi publiccs destinadi a determinadi projèctes entà garantir era presència des pagesi e des activitats tradicionaus enes nòstes montanhes, e que tenguen en compde es factors socials e umans que depenen d'eri.

2. Volem e demanam qu'en futur, es

principis dera biodiversitat siguen tractadi d'ua perspectiva globau dera situacion enes nòstes montanhes, e que tenguen en compde es factors ambientaus, socials e economics, entà garantir un desvolopament duradís des de totes es sues concepcions, e non pas sonque dera perspectiva d'espècies emblematicques.

3. Volem e demanam qu'en lòc de grops de treball especializadi en "ossi e lops" se cree un grop de treball entà abordar es factors de conservacion des nòstes montanhes en sòn ensem, dempús de considerar es factors de preservacion ambientau, economiccs, professionaus e socials. Damb era incorporacion d'investigadors e especialistes d'aguesti camps amassa damb actors representatius de tot eth territòri.

4. Volem e demanam que, en vista deth fracàs social deth programa LIFE, es administracions promotores retornen es nòstes montanhes ara situacion d'abans deth començament der an 1996, entà evitar definitivaments es efèctes negatius qu'actuauments se produsissen sus es nòstes economies e sus eth desvolopament duradís des nòsti territòris.

Es signataris d'aguest MANIFÈST, institucions publicques, representants publiccs, pagesi, associacions economiccs, institucions publicques, adreçam as diuerses autoritats dera Union Europèa, Estat, Estat Francés, Generalitat de Catalonha, Govèrn d'Andòrra, dera Union Europèa e a totes aqueres personas e institucions interessades aguest MANIFÈST.

Les, 6 de deseme de 2008

Conselh Generau d'Aran

99% ARAN

ERA VAL D'ARAN SE PLACE EN ENCASTRE TORISTIC INTERNACIONAU

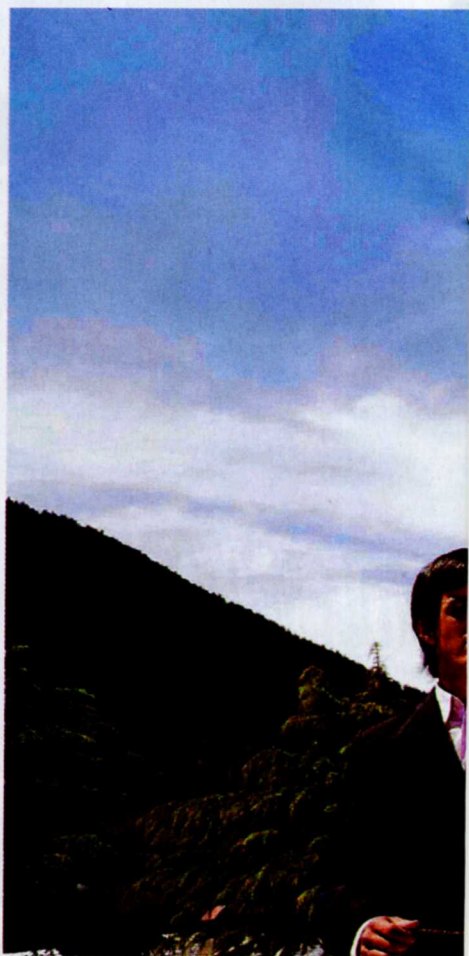
Eth Conselh Generau d'Aran, damb er auspici dera agéncia estatu Turespaña, a encetat era campanha de promocion dera Val d'Aran coma destinacion toristica pendent aquest iuèrn (deth 10 de noveme enquiath 31 de gèr) enes aeropòrts internacionaus francesi. Jos eth lèma en francés *Val d'Aran: essence des Pyrénées*, eth Departament de Torisme deth Conselh Generau a volut dar a conéisher Aran enes aeropòrts de París, Tolosa e Tarbes damb pannèus publicitaris enes sòns punts mès estrategics. En totau, supòsen mès de 250 supòrts visuaus despartidi entre es aeropòrts d'Orly e De Gaulle en París e es de Tolosa e Tarbes. Se tracte d'ua mesura que compde damb un presupòst de 250.000 èuros e qu'afectarà a un totau de lèu 40 milions d'impactes visuaus e mès de 12 milions de personas. Tanben s'a creat un portau web damb era adreça www.essencedespyrenees.com.

Damb eth plan de promocion entà 2008, qu'eth sindic Francés Boya e eth conselhèr Juan Antonio Serrano an presentat ena Assemblada Generau de Torisme Val d'Aran en otèl Tuca de Betren, "se complís un des objectius que mos auïem mercat damb eth convèni de collaboracion damb Turespaña entà internacionalizar eth torisme aranés", atau coma a declarat

essencedespyrenees.com

Tanben s'a creat un portau web e mès de 250 supòrts visuaus.

eth Sindic. Entà Francés Boya, "aquest ei eth primèr còp que mos plaçam ena mapa internacionau, causa que mos permeterà ampliar eth nòste mercat". Tanben a assegurat qu'eth Conselh Generau priorizarà ath madeish viatge era promocion enes zònes mès propèras a Aran, coma eth sud de França, perquè "supòsen un potenciau important ara qu'eth torisme de proximitat se torne a practicar damb fòrça pera afectacion dera crisi economica globau dempús d'ua epòca de desplaçaments entà destinacions aluenhades".

Totun, eth conselhèr Serrano a explicat qu'era campanha s'a agut de mé-

ACTUALITAT

Inversion de 75.000 èuros
entà Crist de Salardú.

ter en marcha aguest iuèrn pr'amor qu'eth finançament deth convèni s'auie retardat dera sua signatura ençà degut as cambis organics en Govèrn d'Espanha dempús des eleccions generaus, causa qu'a hèt replantejar eth plan en tot reforçar era promocion dera activitat de nhèu e en tot mantier-la entàs activitats complementàries de gastronomia, senderisme, BTT, patrimoni, benèster e natura que dongue compliment ar objectiu entà artèrher era desestacionalizacion deth torisme aranés. En aguest sens, eth Sindic s'a referit ara "oportunitat d'amiar entà duant era promocion en aguesti moments pr'amor dera crisi eco-

nomica e dera fòrta competència d'auetes destinacions d'esquí".

ETH CRIST DE SALARDÚ

Eth sindic d'Aran, Francés Boya, e er alcalde de Naut Aran, César Ruiz-Canela, atau coma andús representants dera Fondacion Jesús Serra e eth Bisbat d'Urgell, Roberto Buil e Pere Balaguer, respectivament, an signat un convèni de colaboracion entara melhora deth sistèma de presentacion deth Crist de Salardú enes condicions museografiques e de seguretat avientes atenuat eth valor artistic e istoric dera pèça deth sègle XII. Er acòrd entre era Fondacion Jesús Ser-

ra, eth Conselh Generau d'Aran, er ajuntament de Naut Aran e eth Bisbat d'Urgell supòse ua inversion de 75.000 èuros en marc des politiques a fin d'arturar era degradacion arquitectonica e patrimonial, atau coma era pèrta des valors istorics e culturaus deth patrimoni artistic aranés.

Era intervencion includís es trabalhs de consolidacion des autars e execucion deth projècte museografic, atau coma era redaccion deth projècte museologic-museografic, projècte executiu e direccion dera òbra e installacion electrica que s'age de besonh.

ENA ANTARA

per **Jusèp Loís Sans**

Director deth programa entara creacion dera oficina Occitan en Catalonha

Ena antara era libertat

M'an demanat diuèrsi viatges eth significat deth titol d'aguesta collaboracion. "Era antara" ei aqueth bocin de tèrra ara fin deth uart o deth camp que quede sense laurar. Ei er espaci que separe ua tèrra dera auta, aqueth lòc a on podem governar eth "motocultor" o era bestia de tir, antigament, eth lòc de repòs, de hèr ua parada ocasionau,... eth lòc de canvi. En catalan tanben se coneish coma "antera", en castelhan "almanta" e en languedocian era paraula ei "talvèra". Eth escrivan Joan Bodon, un des grani, d'aqueri que a hèt dera nòsta literatura, era occitana, un element de referéncia internacionau, hec famosa

era frasa de qu'ei "sus la talvèra que i a la libertat". De tostemp e trapat ua metafòra entre "era antara", era libertat que represente, era Val d'Aran e era sua istòria geopolitica. Aran s'a mantengut des de hè multi ans, des de tostemp, en ua situacion periferica de multi territòris, en ua espècia d'antara de diuèrsi camps des que formaue part. Siguec, e ei, perifèria de Catalonha, n'auie estat de França, e siguec clau deth Pirenèu; siguec en limit d'Aragon e dera sua corona; formèc part der extrem deth comtat de Cominges, ei perifèria d'Espanha, ei enes frontères d'Occitània e enes acabaments deth Bisbat dera Seu d'Ur-

gelh e en siguec en Bisbat de Cominges ... Tostemp auem estat en ua punta, en un extrem,... tanben a nivèu geografic, enes nautades, ara fin d'un carrèr, en acabament d'un riu, en finau d'ua pujada, ath cap d'ua còsta, ena montanha,... E des d'aquera perifèria multipla tostemp auem podut escuelher era nòsta orientacion, eth nòste amparament, en foncion des nòsti interèssi, mos acuelhiem as uns o as auti.

E aqui, ena possibilitat diuèrsa de cambiar d'espaci e de referéncia, ... aqui ei a on a estat era nòsta libertat de pòble, en hèt d'èster era antara des monds que mos entoren.

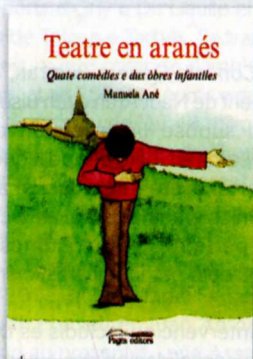
www.pageseditors.com
ed.pages.editors@cambrescat.es

Pagès editors

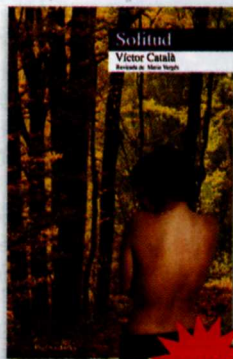
Garona
Libres
en aranés

Libes en occitan dera Val d'Aran

**Teatre en
aranés**
Manuela Ané

Solitud
Víctor Català

**En
vacances**
Tòni Escala

**Gramatica
aranesa**
Aitor Carrera

Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida - Tel. 973 23 66 11- Fax 973 24 07 95

DICCIONARI

A

Abajoèra: nabiu
 Abonatge: abonament
 Agla: àguila
 Aiguavèr: vessant
 Apertier: pertànyer
 Arbes : arbres
 Arbilhon: arbust
 Arèu: boix grèvol
 Arrat: ratolí
 Arribes: ribes del riu
 Arriu: riu
 Arroçàs: penya-segat
 Arrominguères: esbarzer
 Auça: augment
 Aubargèr: boixerola
 Audèth: ocell
 Aupin: alpi
 Aueràs: avellana
 Auerassèr: avellaner
 Auet: avet

B

Bedoth: bedoll
 Besonh: necessitat. *Auer de besonh*: necessitar
 Besurp: moixera de guilla
 Bò: bou
 Borruguèr: arç blanc
 Bòsqui: boscos
 Broma: núvol

C

Cabiròu: cabirol
 Calhau: còdol
 Campar: observar
 Can: gos. També es diu *gasset*.
 Cap-arròl: cap-roig
 Carròta: pastanaga
 Casse: roure
 Caulet: cols
 Cauva: cova
 Cede: pèsol
 Ceridèr: cirerer
 Cernalha: sargantana
 Cèrvi: cérvol
 Cèu: cel
 Cistalha: cistell
 Cojardet: carbassó
 Conquest: conca del riu
 Corbassi: corbs
 Cors: curs de l'aigua
 Clauvisses: cloïsses

D

Debit: cabal
 Desnivèu: desnivell
 Dilhèu: potser
 Diversitat: diversitat
 Dubertura: obertura

E

Èrba: herba
 Esbaussar: esfondrar
 Escara: nou
 Escarèr: noguer
 Especiau: Especial
 Esquirò: esquiol

G

Gai: gaig
 Gargolha: granota
 Gauèc: neret
 Gèu: gel
 Gimbró: ginebró
 Granissa: granit
 Granhoèr: aranyoner
 Garrabusta: arbust

H

Hai: faig
 Higa: figa
 Horat: forat
 Husta: fusta

I

Ion: mussol
 Isolament: Aïllament

J

Jadiment: jaciment
 Jordon: jardins

L

Lac: llac
 Lauaneta: minina
 Lèbe: llebre
 Libertat: Llibertat
 Limorca: alga
 Liri: lliri
 Lit: ànec
 Lòc: lloc
 Lúder: brillar
 Lueira: llúdriga

M

Maitiada: matinada
 Matarràs: matoll
 Milhòc: blat de moro
 Mingrana: magrana
 Moracars: aigumolls

N

Nauèth: Recent
 Nhèu : neu
 Nivèu: Nivell

O

Os ròl: os bru

P

Paom: gall fer
 Passavèth: babol
 Passerat: pardal
 Panquèra: mostela
 Pèira: pedra
 Peirèra: pedrera
 Peisheus: pastures
 Peishi: peixos
 Perditz/Perdic/: perdiu
 Pibo: pollancre
 Picahust: picassoques
 Pin: pi
 Poric: Pollet
 Poth: gall
 Prua: pruna

Q

Quauque, quauqua, quauqui...: algun, alguna, alguns
 Que: en alguns casos no té traducció i només indica una afirmació. *Que i a un arramat de lengües*: hi ha una bona colla de llengües.

R

Relampit: llamp
 Relèu: relleu
 Rosèr de ca: gavrera

S

Sable: arena
 Salimana: salamandra
 Sanglièr: porc senglar
 Sanfoèn: alfals
 Sason: estació de l'any
 Saumet: ase
 Saüquer: Saüc
 Sonque: només. *Non existís sonque en...* Només existeix...; *pas sonque*: no només

T

Taishon: teixó
 Telh: tell
 Teish: teix
 Terren: terreny
 Telh: til·ler
 Tornejat: envoltar
 Totun: de tota manera, tanmateix
 Transcors: Transcurs
 Trauèssa: travessia
 Trueita: truita de riu

U

Umiditat: humitat
 Usança: costum
 Utilisar: utilitzar

V

Varat: fossat
 Vèrme: cuc
 Vier: venir
 Viuer: viure
 Vop: guineu

Z

Zòna: Zona

VA DE LENGUA

per Aitor Carrera

Professor de lengua e lingüística occitanes ena Universitat de Lhèida

Trencar e trincar

Que i a un fenomèn que s'ei aperat *distanciacion maximau*. **Que** consistís a pensar qu'ua forma o ua estructura lingüística ei melhor que non pas ua auta perque ei diferenta dera forma dera lengua sociauments e politicauments dominanta, o en tot cas d'ua auta lengua oficiau qu'ei prenuda coma referéncia. Qu'ei, de hèt, ua ipercorreccion provocada per ua analisi lingüística deficiente. Malerosaments, uè aqueth fenomèn qu'arribè plan soent en aranés, perque er occitan non ei encara ua lengua normau en sòn territòri. Soent que s'a tendéncia a pensar qu'un mot aranés ei pijor qu'un aute tot simplaments perque se semble més a un mot catalan, o quitaments a un mot castelhan. Mès ei evident qu'er occitan, eth catalan e er espanhòu son lengües gessudes deth latin, e donc qu'an formes que se semblen o que son parières. **Que i a gent** que pòt pensar qu'era forma "trincar" ei més aranesa que non pas "trencar" perque "trencar" ei identi-

Que i a gent que pòt pensar que "trincar" ei més aranés. Mès non ei cap atau.

ca ara forma catalana. Mès non ei cap atau. Aquera conclusion que serie un exemple perfectè de *distanciacion maximau*, d'ipercorreccion. "Trincar" qu'ei justaments ua deformacion de "trencar", que s'emplegue justaments ena zòna mès alonhada deth domeni lingüístic catalan: en terçon des Quate Lòcs. D'exemples coma aqueth que n'i a un pialeràs. Que podem citar, per exemple, eth cas des mots *estiu* e *ostiu*, o ben eth present der indicatiu des vèrbes dera tresau conjugason. En Salaridú o en Vielha que se ditz "servís" o "daurís". Per contra, en Canejan qu'enteneratz "serveish", "daureish" o "excedeish". Evidentaments, aquerò non pòt pas èster un catalanisme.